

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

Ульянова Галина Олексіївна, Ульянов Олексій Іванович СВОБОДА ТВОРЧОСТІ ТА ЇЇ ЗМІСТ	657
Бааджи Наталія Пилипівна РОЛЬ ТОРГОВЕЛЬНИХ МАРОК У ЦИФРОВОМУ МАРКЕТИНГУ	659
Галунова Лариса Ігорівна ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ (НЕЙРОМЕРЕЖ) У ПРАВОВІЙ СФЕРІ	661
Ennan Ruslan LEGAL REGULATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE EUROPEAN UNION	664
Кирилюк Алла Володимирівна ОСНОВНІ КОНЦЕПЦІЇ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕРНЕТ-ПРАВОВІДНОСИН	667
Кравченко Олександр Миколайович КОМЕРЦІЙНА ТАЄМНИЦЯ ТА КОНФІДЕНЦІЙНА ІНФОРМАЦІЯ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	670
Бугаєць Альона Сергіївна РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВ НА ОБ'ЄКТИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЗАСОБАМИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ...	673
Височин Дмитро Олександрович ПАРАЛЕЛЬНИЙ ІМПОРТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНЦІЇ НА РИНКУ	675
Hrytseniuk Vladyslav, Golovatyuk Ivan THE PROBLEM OF IDENTIFYING INTERNET USERS	676
Козир Олександр Олександрович ОСОБЛИВОСТІ КОРИСТУВАЦЬКОГО КОНТЕНТУ	678
Ларіонов Владислав Сергійович ПРАВОВА ОХОРОНА ТВОРІВ, СТВОРЕНИХ ЗА ДОПОМОГОЮ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	680
Шендрік Ірина Сергіївна ПРИРОДА ТА СУТНІСТЬ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ ЯК ОБ'ЄКТУ АВТОРСЬКИХ ПРАВ	683

СЕКЦІЯ 16. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Подцерковний Олег Петрович ЩОДО НАГАЛЬНИХ КРОКІВ УСУНЕННЯ ОКРЕМИХ ПЕРЕШКОД ДЛЯ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО КОМЕРЦІЙНОГО АРБІТРАЖУ В УКРАЇНІ	685
Будурова Ганна Миколаївна НОВЕЛИ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ	687
Войнарівський Микола Миколайович ПРО ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПОЗИЧЕННЯ ДОСВІДУ НІМЕЧЧИНИ ПРИ ВДОСКОНАЛЕННІ АДМІНІСТРАТИВНО- ГОСПОДАРСЬКИХ САНКЦІЙ В УКРАЇНІ	690
Добровольська Володимира Володимирівна ЩОДО ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПЕРІОД ВОЄННИХ УМОВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	692
Згама Антоніна Олександрівна ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРАВОСУДДЯ: ШЛЯХ ДО СПРАВЕДЛИВОГО ТА ЕФЕКТИВНОГО СУДОЧИНСТВА ..	694
Квасніцька Ольга Олексіївна ДО ПИТАННЯ ПРЕДМЕТА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МІСТОБУДІВНОГО ПРАВА	696
Попелюк Вадим Павлович ЩОДО ВПЛИВУ ДЕРЖАВНОЇ ПРОГРАМИ ДОСТУПНОГО ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ ЖИТЛА “Є-ОСЕЛЯ” НА ЖИТЛОВЕ БУДІВНИЦТВО В УМОВАХ ВІЙНИ	699
Бабалунга Олесь Михайлович МІЖНАРОДНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ АРБІТРАЖ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ	701
Велєв Іван Іванович ЩОДО АДВОКАТСЬКОГО ГОНОРАРУ У ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРОЦЕСІ	703
Зарічанський Григорій Віталійович СВІТОВИЙ ДОСВІД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ КРИПТОБІРЖ ТА ОБІГУ КРИПТОВАЛЮТИ	705
Ковалевич Ігор Ігорович ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ВИЗНАЧЕННЯ КРИПТОВАЛЮТИ	707
Кубрак Гліб Олегович МІСЦЕ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ МСБ В ДЕРЖАВНІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ ТА ПРАВОВІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	709
Ляховецький Олександр Олександрович ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ З УРАХУВАННЯМ СУЧАСНОГО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ	712
Попович Павло Олександрович ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВА ПРИТРИМАННЯ ЯК ГАРАНТІЙ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У СФЕРІ ЗЕД(В УМОВАХ ЕВРОІНТЕГРАЦІЇ ТА ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ)	714

Список використаних джерел

1. Загальна сума збитків, завдана інфраструктурі України, зросла до майже \$155 млрд – оцінка KSE Institute станом на січень 2024 року. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zagalna-suma-zbitkiv-zavdana-infrastruktur-ukrayini-zrosla-do-mayzhe-155-mlrd-otsinka-kse-institute-stanom-na-sichen-2024-roku/>
2. Деякі питання забезпечення приватним акціонерним товариством “Українська фінансова житлова компанія”: постанова КМУ від 02.08.2022 р. № 856. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2022-п#Text>
3. Правила забезпечення доступного іпотечного кредитування громадян України Приватним акціонерним товариством «Українська фінансова житлова компанія» за програмою «єОселя»: затв. протоколом правління ПрАТ «УКРФІНЖИТЛО» № 3 від 24.01.2024 р. URL: <https://ukrfinzhytlo.in.ua/e-oselia/>
4. «Відсьогодні за програмою єОселя можна купувати приватні будинки і таунхауси». URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/vidsohodni-za-prohramoiu-ieoselia-mozhna-kupuvaty-pryvatni-budynky-i-taunkhausy>
5. ЄОселя: з початку 2024 року українці взяли кредити на придбання житла на 3 млрд грн. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=5f694051-2a32-4de2-8d99-ef92c568ffaa&title=Oselia-ZPochatku2024-Roku>

Ключові слова: житлове будівництво; державна програма єОселя; іпотечне кредитування; повномасштабна війна.

Keywords: housing; the state program is Oselya; mortgage lending; full scale war.

Бабалунга Олесь Михайлович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри господарського права та процесу*

МІЖНАРОДНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ АРБІТРАЖ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Починаючи з 2014 року Україна впевнено обрала шлях до євроінтеграції, у зв'язку з цим наша держава зіштовхнулася з багатьма викликами, проте найжорстокішим серед них є військова агресія сусідньої держави. Один з ключових елементів євроінтеграції – це створення державою належних умов захисту прав суб'єктів господарювання, в тому числі через альтернативні способи вирішення спорів. Тому метою даної статті є аналіз практики застосування законодавства України щодо міжнародного комерційного арбітражу в умовах воєнного стану.

Загалом позиція українського законодавства залишається проарбітражною, не зважаючи на умови воєнного стану. Це підтверджується рядом позицій Верховного Суду.

У своїй постанові Верховний суд по справі № 824/83/23 зазначив, що при розгляді питань щодо скасування рішення міжнародного комерційного арбітражу повноваження національного суду є дуже обмеженим і останній не має повноважень щодо перегляду рішень МКАС по суті вирішення спору, та не може вдаватися до його повної перевірки чи переоцінки. Верховний суд зазначив, що “будучи альтернативним способом вирішення спорів, заснованих на добровільних домовленостях сторін, міжнародний комерційний арбітраж не функціонує у подібних до системи державного судочинства реаліях судового формалізованого підходу до процедури розгляду і вирішення спорів, є більш гнучким, дієвим та адаптивним інструментом. Таке розуміння визнає принципи арбітражного розгляду, лежить в основі проарбітражного підходу державних судів до питань скасування арбітражного рішення” [1].

В іншій своїй постанові по справі № 910/3208/22, Верховний Суд, дійшов до висновку, що в разі наявності арбітражного застереження, воно поширюється на інших осіб, які його не підписували, в рамках даних правовідносин [2]. Згідно з матеріалами справи між компаніями “А” та “В” був укладений договір поставки, з арбітражним застереженням, згодом був укладений додатковий договір між компаніями “А”, “В” та “С” згідно з якою “С” брав на себе всі зобов’язання “В”, що витікають з договору з урахуванням всіх змін та доповнень до Контракту – як існуючих, так і майбутніх. Надалі компанія “А” передала товар, але компанія “В” не надала кошти за переданий товар. Компанія “А” звернулась з позовом до суду де просила стягнути з компанії “С” про стягнення боргу. Рішенням першої інстанції, позов було залишено без розгляду у зв’язку з тим що сторони уклали арбітражне застереження. Постановою апеляційної інстанції рішення першої інстанції було скасоване і повернуто до суду першої інстанції для нового розгляду. Верховний суд скасував постанову апеляційної інстанції, залишивши рішення першої інстанції в силі, вказавши “що включення сторонами до договору арбітражного застереження як умови має наслідком поширення дії цього арбітражного застереження і на правовідносини за цим договором за участі іншої особи, яка вступила у ці правовідносини як сторона, взяла на себе відповідні права та обов’язки сторони цього договору, і при цьому сторони не припиняли дію арбітражної угоди, не виключали певний спір з-під її дії, не позбавляли її обов’язкової сили для такої сторони, і арбітражна угода не втратила чинності внаслідок інших обставин” [2].

Окремо необхідно зазначити те, що після агресії країни-терориста, нашою державою було запроваджено спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (санкції), щодо осіб (як юридичних, так і фізичних), що загрожують безпеці, інтересам держави. У цій ситуації логічно виникло запитання: хто має розглядати справи щодо осіб, проти яких ввели санкції, але вони до введення даних обмежувальних заходів уклали договір і в даному договорі передбачили арбітражне застереження? Так, ще у 2020 році Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного господарського суду дійшов до висновку [3], що справа про визнання недійсним контракту, щодо особи проти якої ввели санкції має розглядати не національний суд, а міжнародний арбітражний суд, у зв’язку з тим, що сторони передбачили арбітражне застереження та одна із сторін виявила бажання розгляду даної справи в арбітражу. Цей висновок узгоджується з принципом автономності арбітражної угоди, відповідно до якої недійсність самого договору не передбачає недійсність арбітражного застереження.

Також, необхідно зауважити, що з початком повномасштабного вторгнення ТПП України своїм рішенням від 24.04.2022 року було спрощено процедуру засвідчення форс-мажорної ситуації, а саме факту військової агресії РФ, що у багатьох випадках стає предметом арбітражного розгляду. Особам які потребують цього не потрібно звертатися до ТПП України або їх регіональних торгово-промислових палат. Однак, Верховний суд в своїх рішеннях дотримується позиції, відповідно до якої сам факт форс-мажорної ситуації, що засвідчена належним чином, не є безспірним доказом існування даної непереборної або надзвичайної ситуації, а суд має критично оцінювати з урахуванням всіх обставин.

Варто зазначити, що проарбітражна позиція національних судів, слугує певною гарантією для міжнародних компаній. Поряд з цим, є ряд проблем, які потребують вирішення. Так, однією з головних є відсутність єдиного чіткого підходу щодо практики поновлення процесуальних строків, які були пропущені на початку повномасштабної війни, коли національні суди працювали в обмеженому режимі (цілком вимушено). Також, проблемою, яка потребує вирішення є взаємодія суб’єктів договору під час арбітражного розгляду. Зокрема, задля найбільш ефективного та своєчасного розгляду МКАС та МАК при ТПП України протягом режиму воєнного стану проводять засідання онлайн або за домовленістю сторін в письмовому вигляді. Поряд з цим залишається не врегульовані ряд запитань, для прикладу: чи в праві арбітр вирішувати питання щодо форми засідань у разі відсутності домовленості між сторонами; чи може рішення арбітра щодо обрання форми арбітражного розгляду в подальшому

бути використано, як підстава для оскарження та скасування рішення арбітражу? Одночасно з цим виникає питання безпеки платформи, на якій будуть проводитися подібні зустрічі та обмін інформації на ній.

Підсумовуючи, варто зазначити, що вирішення цих та інших проблем функціонування, як судових органів, так і міжнародного комерційного арбітражу, що виникли в результаті військової агресії РФ на території України, є необхідними для формування інвестиційного привабливого клімату в країні.

Список використаних джерел

1. Постанова Верховного суду від 21.12.2023 по справі № 824/83/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115860517>
2. Постанова Верховного суду від 01.11.2023 по справі № 910/3208/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114685588>
3. Постанова Верховного суду від 03.02.2020 по справі № 920/241/19. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88050865>

Ключові слова: міжнародний комерційний арбітраж; воєнний стан в Україні, військова агресія РФ; визнання та виконання арбітражного; форс-мажорна ситуація, Торгова промислова палата України.

Keywords: international commercial arbitration; martial law in Ukraine, military aggression of the Russian Federation; recognition and execution of the arbitration award; force majeure situation, Chamber of Commerce and Industry of Ukraine.

Велєв Іван Іванович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри господарського права і процесу*

ЩОДО АДВОКАТСЬКОГО ГОНОРАРУ У ГОСПОДАРСЬКМУ ПРОЦЕСІ

У господарському процесі інтереси та права сторін спору можуть захищати адвокати на підставі представництва, формальною підставою якого є договір про надання правової допомоги, а однією із істотних умов зазначеного договору є умова щодо порядку та умов оплати. Поняття платного адвокатського представництва у вигляді терміну «гонорар» містить ст. 30 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та ст. 28 Правил адвокатської етики.

Згідно з п. 3.3.2 Загального кодексу правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства, гонорар адвоката визначається терміном «гонорар успіху» та представляє собою угоду, яка укладається між адвокатом і клієнтом до винесення остаточного рішення у справі, що розглядається, в якій клієнт є однією із зацікавлених сторін, клієнт зобов'язується у разі винесення рішення на його користь виплатити адвокату винагороду у вигляді грошової суми або в будь-якій іншій формі» [1]. На сьогоднішній день вітчизняні адвокати позитивно висловлюються на рахунок такого застосування та тлумачення «гонорару успіху» для різних категорій спорів та пропонують визначити його середній розмір в залежності від складності справи. Наприклад, зазначається, щоб «у майнових спорах «гонорар успіху» може бути передбачений, якщо ціна позову складатиме не менше ніж 1 млн грн, а розмір гонорару варіюватиметься від 1 до 10 % від вартості присудженого або збереженого майна, в тому числі грошових коштів» [2]. За статистичними даними станом на 30.09.2019 р. із 74 юридичних компаній по годинну ставку використовували 88 % юрфірм, fixedfee (фіксовану плату) назвали 69 % юридичних фірм, cappedfee (фіксоване максимальне значення гонорару) – 33 %, successfee («гонорар успіху») – 28 %, абонентську плату – 24 %» [3].